

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

**NACIONALNI KURIKULUM NASTAVNOGA PREDMETA
PSIHOLOGIJA**

PRIJEDLOG NAKON JAVNE RASPRAVE

Prosinac 2017.

NIJE LEKTORIRANO

Sadržaj

A. OPIS NASTAVNOGA PREDMETA PSIHOLOGIJA, **4**

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA NASTAVNOGA PREDMETA PSIHOLOGIJA, **4**

C. DOMENE U ORGANIZACIJI PREDMETNOGA KURIKULUMA PSIHLOGIJE, **5**

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, RAZRADA ISHODA I RAZINE USVOJENOSTI PO DOMENAMA, **7**

E. POVEZANOST S DRUGIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM PODRUČJIMA, MEĐUPREDMETNIM TEMAMA I PREDMETIMA, **18**

F. UČENJE I POUČAVANJE NASTAVNOGA PREDMETA PSIHOLOGIJA, **18**

G. VREDNOVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA U NASTAVNOM PREDMETU PSIHOLOGIJA, **21**

NIJE LEKTORIRANO

A. OPIS NASTAVNOGA PREDMETA PSIHOLOGIJA

Kad razumijem sebe, kako mislim, osjećam, promatram, donosim odluke, tada mogu bolje razumjeti druge, naše međusobne odnose, konflikte, suradnju. Sve to pomaže mi u momemu zdravom razvoju. Tada mogu ne samo razumjeti društvo u kojem živim već biti aktivan član zajednice. T. Dubrović

Za zdrav, ispunjen i zadovoljan život iznimno je važno upoznati sama sebe. Razumjeti procese i čimbenike koji su u podlozi naše motivacije, emocija, učenja, percepcije, mišljenja te spoznati da imamo moć mijenjati ih, upravljati njima i usmjeravati ih kamo želimo otvara nam perspektivu cjeloživotnoga razvoja kao pozitivnih ljudskih bića koja njeguju skladne odnose s drugima i pridonose zajednici.

Psihologija je znanost o čovjeku, njegovim psihičkim procesima i ponašanju, zbog čega je neraskidivo povezana sa svim područjima ljudskoga života i djelovanja.

Predmet Psihologija, s jedne strane, učenicima omogućava da iz perspektive znanstveno utemeljenih spoznaja promotre i objasne ljudsko ponašanje u kontekstu isprepletenih bioloških, psiholoških i socijalnih čimbenika. Tako bolje razumiju sebe, druge i društvo u cjelini. S druge strane, povezivanjem znanstvene teorije s praktičnim primjerima potiče se primjena spoznaje u svakodnevnom životu. Razvijena društva politički se i gospodarski povezuju te zahtijevaju brzo stjecanje novoga znanja i kompetencija, toleranciju, prihvaćanje, suživot različitih ljudi i kultura, pri čemu valja očuvati osobni, nacionalni i kulturni identitet, te sposobnost odupiranja predrasudama, pokušajima manipulacije različitih medija, agresivnog marketinga, pojedinaca ili grupa.

Stečena znanja i iskustva razvijaju kompetencije koje osnažuju osobni rast i razvoj te stvaraju podlogu za cjeloživotno učenje. Učeniku mogu pomoći u rješavanju različitih individualnih ili društvenih problema i osvijestiti važnost uporabe empirijskih podataka te kritičkog objašnjavanja psihičkih procesa i ponašanja

pojedinaca i grupa. Suvremena psihologija kontinuirano se razvija kao znanost i isprepleće s različitim znanstvenim disciplinama.

Zbog područja kojim se bavi predmet Psihologija prirodna je podloga za uvođenje sadržaja međupredmetnih tema, ponajprije Osobnog i socijalnog razvoja, Građanskog odgoja i Učiti kako učiti te je snažna potpora njihovoj provedbi.

Ne treba zanemariti da boljim uvidom u sebe i druge učenici lakše upravljaju svojim emocijama, motivacijom, učenjem i ponašanjem. Zbog toga su uspješniji u svojim aktivnostima, stječu pozitivnu sliku o sebi, što im olakšava odnose s učiteljima i kolegama. Tako se postiže sinergijski učinak cjelokupnog obrazovnog procesa – i na razini sadržaja i na razini odnosa.

Osim što je učenje i poučavanje psihologije u srednjoj školi korisno za mnoge studije i profesije kojima će se učenici baviti u budućnosti, i osobno je vrlo važno za svaku mladu osobu. Mnogima će stečeno znanje biti poticaj da i dalje u privatnom životu razvijaju psihologijsku pismenost koja povećava njihov kapacitet suočavanja s različitim zahtjevima suvremenoga života, i to kako bi bili bolji roditelji, prijatelji, građani – zadovoljniji ljudi.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA NASTAVNOGA PREDMETA PSIHOLOGIJA

Učenici upoznaju teorijske pristupe i znanstvena istraživanja psihičkih procesa i ponašanja te različite čimbenike koji na njih djeluju. Sadržaji predmeta odabrani su radi razvoja temeljne psihologijske pismenosti koja uključuje primjenu stečenih psihologijskih znanja i vještina u svakodnevnome životu. Tako učenici bolje razumiju sebe i druge, lakše upravljaju svojim psihičkim procesima i ponašanjem, kritički razmišljaju i otporniji su na različite pokušaje manipulacije, uspješnije komuniciraju i rješavaju sukobe, grade skladnije odnose s drugima te donose odluke prema vlastitim moralnim načelima. U širem kontekstu te im spoznaje

pomažu razumjeti ponašanje grupa i pojedinaca u grupi u različitim socijalnim situacijama te utjecaj socijalne okoline i kulture u oblikovanju njihovih vrijednosti, stavova i vjerovanja.

Nakon završetka učenja i poučavanja predmeta Psihologija učenici će moći:

- primjenjivati znanstveno utemeljene spoznaje u objašnjavanju psihičkih procesa i ponašanja u kontekstu isprepletenih bioloških, fizikalnih, socijalnih i kulturnih čimbenika
- zauzimati kritički stav prema društvenim pojavama i događajima na temelju poznavanja psihologijskih spoznaja i razumijevanja znanstvenoga pristupa
- koristiti se mekim vještinama (komunikacijske i prezentacijske vještine, vještine kreativnog i kritičkoga mišljenja, vještine rada u timu.) u svakodnevnim situacijama
- primjenjivati spoznaje iz psihologije u svakodnevnom životu kako bi poboljšali svoje funkcioniranje i odnose s drugim ljudima
- aktivno sudjelovati u društvu i zauzimati se za humanističke i demokratske vrijednosti (etičnost, pravdu, toleranciju, nediskriminaciju...).

C. DOMENE U ORGANIZACIJI PREDMETNOG KURIKULUMA PSIHOLOGIJE

Temeljne domene kreirane su na način da razvijaju psihologijsku pismenost učenika. Polazeći od definicije psihologije kao znanosti koja istražuje ljudsko doživljavanje i ponašanje, predmet Psihologija tematski je podijeljen u tri domene koje su ključne za razvoj pojedinca u suvremenome svijetu: **znanstvenoistraživački pristup, učenje o sebi i učenje o drugima, odnosno društvu**. Predmet će, sažimajući znanstvenoistraživački pristup, krenuti od razumijevanja sebe prema razumijevanju drugih i društva u cjelini. Razumijevanjem sebe i drugih

lakše se upravlja vlastitim životom i odnosima s drugima.

Osnova psihologije kao znanosti njezine su istraživačke metode koje joj omogućuju proučavanje složenosti ljudskoga ponašanja na temelju objektivnih i pouzdanih nalaza utvrđenih u pomno planiranim istraživanjima. Njezin znanstveni okvir učenicima omogućuje učenje i razvoj znanstvenoistraživačkoga pristupa, razumijevanje, kritičko mišljenje te zaključivanje o sebi, drugima i društvu, što obuhvaća i preostale dvije domene.

U domeni **Ja** proučavaju se spoznajni, emocionalni i motivacijski procesi u njihovim mnogostrukim i uzajamnim vezama s različitim čimbenicima te individualne razlike. Tako se stječu znanja, vještine i kompetencije usmjerene na razumijevanje sama sebe i drugih te lakše upravljanje svojim ponašanjem. Te spoznaje povezuju se s temama iz područja ličnosti i razvojne psihologije.

U domeni **Ja i drugi** stječu se znanja, vještine i kompetencije usmjerene na odnose s drugima, što uključuje komunikaciju, oblikovanje dojmova, utjecaje grupe, stereotipe, predrasude, stavove te sukobe i prosocijalno ponašanje. Temeljni ishodi učenja tih triju domena povezani su ne samo s temeljima psihologijske pismenosti i razumijevanja psihičkih procesa i stanja nego i s istraživanjem, primjenom i prijenosom tog razumijevanja na konkretne životne situacije te povezivanjem s njima. Tako stečeno znanje omogućuje djelotvornu primjenu psiholoških znanja u svakodnevnome životu tijekom rješavanja različitih problema i podizanja razine kvalitete života.

DOMENA A - ZNANSTVENOISTRAŽIVAČKI PRISTUP

Temelj znanstvene psihologije jest njezin empirijski pristup koji počiva na primjeni znanstvenoistraživačkih metoda. Stoga se objašnjenje psihičkih procesa i ponašanja zasniva na znanstvenim spoznajama, a one razlikuju psihologiju od raznih pseudopsiholoških teorija i laičkih tumačenja psiholoških fenomena.

Različitim aktivnostima u odgojno-obrazovnom procesu vrlo je važno učenike usmjeravati na razlikovanje objektivnih činitelja od subjektivnih interpretacija jer je to temelj za razumijevanja sadržaja u ostalim domenama.

Upoznavanjem učenika s metodama znanstvenog istraživanja potiču se na znanstveno razmišljanje. Ono je usmjereno na traženje dokaza, otkrivanje zakonitosti pojava, opreznost u generalizacijama, otvorenost prema preispitivanju dokaza, ali i na kritičko promišljanje raznih znanstvenih psihologijskih i pseudoznanstvenih teorija i spekulacija te etičkih pitanja u istraživanju. Tako se postavlja temelj kritičkoga mišljenja kao jedne od najvažnijih vještina koje će učenici primjenjivati u različitim područjima svakodnevnoga života. Razumijevanje znanstvenoistraživačkog pristupa, njegova dosega i ograničenja olakšava tumačenje i primjenu sadržaja ostalih domena.

DOMENA B - JA

Poznavanje sama sebe, tj. uvid u vlastito ponašanje i doživljavanje, temelj je uspješna upravljanja vlastitim životom, boljih odnosa s drugima i suočavanja s različitim životnim izazovima. Važnu ulogu u tome ima znanje iz opće psihologije o temeljnim psihičkim procesima, individualnim razlikama u inteligenciji, razvoju ličnosti i formiranju identiteta u adolescenciji.

Proučavajući percepciju, učenje i pamćenje, učenici stječu znanja o načinu na koji konstruiraju i tumače informacije o svijetu oko sebe, stvaraju iskustva te oblikuju svoje ponašanje. To znanje primjenjivat će i u trećoj domeni za bolje razumijevanje svojih odnosa s drugim ljudima i ponašanje u grupi. Znati upravljati

vlastitim emocijama i motivacijom vrlo je važno za vođenje kvalitetna života. U poglavlju o inteligenciji uči o individualnim razlikama te povezanosti različitih vrsta inteligencije u uspjehu u različitim područjima života.

U 70- satnom kurikulumu obrađuju se teme iz psihologije ličnosti i razvojne psihologije te se proširuju neke teme iz razvojnog kurikuluma

DOMENA C - JA I DRUGI

U ovoj domeni spoznaje iz prvih dviju domena povezuju se i primjenjuju u razumijevanju i tumačenju ponašanja pojedinca u grupi i ponašanju grupa. Znanje, vještine i stavove koje učenik razvija iz područja kognicije, emocija i motivacije imaju važnu transfernu vrijednost u shvaćanju socijalne percepcije kao polazne točke razvoja kompetencija potrebnih za uspostavljanje socijalnih odnosa i upravljanje njima.

Razumijevanjem međusobnog utjecaja stereotipa, stavova i predrasuda, s jedne strane, te percepcije, pamćenja i ponašanja, s druge strane, učenici su potaknuti da probleme, socijalne situacije i društvene pojave promatraju iz različitih perspektiva o kojima će kritički promišljati. Istodobno uviđaju posljedice svojeg i tuđega ponašanja u čijoj su podlozi različite emocije i motivi. To je preduvjet za preuzimanje odgovornosti za svoje ponašanje i građenje odnosa s drugima koji su zasnovani na ravnopravnom dostojanstvu, na poštovanju bez obzira na različitost mišljenja, kulturnoga, spolnog ili rasnog identiteta.

Razmatrajući socijalne utjecaje u različitim životnim situacijama, učenici razvijaju kritičko mišljenje i druge vještine koje im pomažu oduprijeti se pritiscima grupe te manipulacijama medija i drugih subjekata.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, RAZRADA ISHODA I RAZINE USVOJENOSTI PO DOMENAMA

U 35-satnome kurikulumu uče se i poučavaju cjeline Znanstvenoistraživački pristup u psihologiji, Percepcija, Pamćenje, Učenje, Emocije i motivacija, Inteligencija, te odabrane teme iz i Socijalne psihologije (socijalna percepcija, socijalni utjecaj).

U 70-satnome kurikulumu proširuju se cjeline Znanstveno-istraživački pristup u psihologiji (sadržaj: kritički osvrt na pojedina psihologijska istraživanja te provođenje jednostavnog psihologijskog istraživanja/projekta) i Socijalna psihologija (sadržaj: prosocijalno ponašanje, socijalna i emocionalna inteligencija te sukobi među grupama). Dodatne cjeline su: Psihologija ličnosti i Razvojna psihologija. Učitelji dodatno mogu proširiti neke teme iz jezgrovnog kurikulumu prema interesima učenika.

NIJE LEKTORIRANO

DOMENA A- ZNANSTVENOISTRAŽIVAČKI PRISTUP

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI ZA 35-SATNI KURIKULUM

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINA USVOJENOSTI			
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZVRSNA
A.1. UČENIK INTERPRETIRA PSIHLOGIJU KAO ISTRAŽIVAČKU I PRIMIJENJENU ZNANOST (ostvaruje se u svim domenama)	Učenik 1. objašnjava predmet istraživanja psihologije 2. uspoređuje osnovna obilježja metoda istraživanja u psihologiji i objašnjava jednostavni koncept istraživanja 3. kritički se osvrće na znanstvena i neznanstvena tumačenja ponašanja i doživljavanja 4. opisuje različita područja rada psihologa (klinički, organizacijski,	Učenik navodi ponašanja i doživljavanja koja su predmet istraživanja psihologije prepoznaje znanstveni i neznanstveni pristup tumačenju ponašanja i doživljavanja na primjerima prepoznaje područja rada psihologa i razlikuje psihologa od srodnih stručnjaka.	Učenik opisuje predmet istraživanja psihologije i navodi primjere opisuje važnost metoda istraživanja za psihologiju opisuje razlike između znanstvenog i neznanstvenog tumačenja ponašanja i doživljavanja navodi područja rada psihologa i prepoznaje koristi koje pojedinac i društvo imaju od psihologije.	Učenik objašnjava predmet istraživanja psihologije na primjerima te različite čimbenike (fizikalne, biološke i socijalne) koji na njega utječu na primjerima opisuje osnovne značajke metoda istraživanja, objašnjava jednostavni koncept istraživanja objašnjava dosege spoznaja na temelju znanstvenog tumačenja ponašanja i doživljavanja u odnosu na neznanstveni	Učenik objašnjava predmet istraživanja psihologije, povezujući ga sa svojim osobnim iskustvom te s različitim čimbenicima koji utječu na ponašanje i doživljavanje uspoređuje osnovna obilježja metoda istraživanja, objašnjava jednostavan koncept istraživanja kritički se osvrće na znanstvena i neznanstvena tumačenja ponašanja i doživljavanja

	školski, socijalni, razvojni,...) i važnost psihologije za pojedinca i zajednicu.			opisuje različita područja rada psihologa i navodi koristi koje pojedinac i društvo imaju od psihologije.	opisuje kako pojedinac i zajednica mogu iskoristiti znanja iz različitih područja psihologije za unaprjeđivanje kvalitete života.
--	---	--	--	---	--

NIJE LEKTORIRANO

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI ZA PROŠIRENI KURIKULUM

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINA USVOJENOSTI			
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZVRSNA

NIJE LEKTORIRANO

<p>A.1. (PROŠIRENI ISHOD)</p> <p>UČENIK INTERPRETIRA PSIHLOGIJU KAO ISTRAŽIVAČKU I PRIMIJENJENU ZNANOST</p> <p>(ostvaruje se u svim domenama)</p>	<p>Učenik</p> <p>1. kritički se osvrće na pojedina psihologijska istraživanja</p> <p>2. osmišljava, provodi i izlaže rezultate jednostavnog psihologijskog istraživanja (projekta)</p> <p>(može se provesti u timu).</p>	<p>Učenik</p> <p>prepoznaje neetične postupke u istraživanjima i razlikuje rezultate od interpretacija</p> <p>uz učiteljevu pomoć osmišljava problem, navodi hipotezu i korake jednostavnog psihologijskog istraživanja (projekta).</p>	<p>Učenik</p> <p>objašnjava najvažnija etička načela u istraživanjima, razlikuje rezultate istraživanja od njihovih interpretacija i primjenjuje rezultate istraživanja na svakodnevne životne situacije</p> <p>uz učiteljevu potporu osmišljava problem, navodi hipotezu, određuje metodu i jednostavan nacrt psihologijskog istraživanja (projekta)</p>	<p>Učenik</p> <p>razlikuje etične od neetičnih postupaka u istraživanjima, uočava eventualna ograničenja rezultata istraživanja i njihove primjene na svakodnevne životne situacije</p> <p>uz učiteljevu povremenu potporu osmišljava i provodi jednostavno psihologijsko istraživanje (projekt) i izlaže rezultate.</p>	<p>Učenik</p> <p>raspravlja o etičkim pitanjima u istraživanjima i o mogućnostima drugačije interpretacije rezultata</p> <p>samostalno osmišljava, provodi i izlaže rezultate jednostavnog istraživanja (projekta).</p>
--	--	--	---	--	---

DOMENA B- JA				
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI ZA 35-SATNI KURIKULUM				
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINA USVOJENOSTI		
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA

NIJE LEKTORIRANO

<p>B.1. OBJAŠNJAVA KAKO KOGNITIVNI PROCESI, MOTIVACIJA I EMOCIJE U DINAMIČNOM ODNOSU UPRAVLJAJU PONAŠANJEM I PRIMJENJUJE ZNANJA O TOME NA RAZLIČITE ŽIVOTNE SITUACIJE</p>	<p>Učenik</p> <p>1. objašnjava osnovna načela odvijanja percepcije i utjecaj različitih (fizioloških, socijalnih, kulturalnih i subjektivnih) čimbenika na percepciju (ostvaruje se i u ishodu C1)</p> <p>2. objašnjava proces i vrste pamćenja te uzroke zaboravljanja</p> <p>3. raspravlja o strategijama poboljšavanja pamćenja na temelju rezultata</p>	<p>Učenik</p> <p>opisuje percepciju i navodi čimbenike koji na nju utječu</p> <p>opisuje proces pamćenja i zaboravljanja</p> <p>opisuje načine poboljšavanja pamćenja na temelju osobnog iskustva</p> <p>opisuje osnovna načela metoda učenja i prepoznaje njihovu primjenu u učenju nekih svojih ponašanja</p> <p>imenuje svoje emocije i na primjeru opisuje kako nastaje emocionalni doživljaj</p>	<p>Učenik</p> <p>opisuje utjecaj različitih čimbenika na percepciju na primjerima iz svakodnevnog života</p> <p>objašnjava proces pamćenja i uzroke zaboravljanja te navodi neke svoje učinkovite i neučinkovite strategije pamćenja</p> <p>primjenjuje osnovna načela metoda učenja na jednostavnim primjerima</p> <p>opisuje vrste emocija i objašnjava na primjerima</p>	<p>Učenik</p> <p>objašnjava kako (selektivnost) percepcija utječe na druge psihičke procese i ponašanje</p> <p>navodi mogućnosti usavršavanja svojih strategija pamćenja na temelju znanja iz psihologije i osobnog iskustva</p> <p>primjenjuje osnovna načela učenja na primjerima iz svakodnevnoga života</p> <p>objašnjava povezanost emocija s ponašanjem i učinkom u različitim aktivnostima na</p>	<p>Učenik</p> <p>objašnjava načine na koje može smanjiti subjektivnost percepcije</p> <p>raspravlja o strategijama poboljšavanja pamćenja na temelju znanja iz psihologije i osobnog iskustva</p> <p>raspravlja i primjenjuje znanje o metodama učenja u raznim praktičnim područjima života (škola, vršnjačke grupe, marketing i sl.)</p> <p>objašnjava različite čimbenike koji utječu na emocije</p>
--	--	---	--	--	---

	<p>istraživanja i vlastitog iskustva</p> <p>4. objašnjava osnovna načela metoda učenja ponašanja i raspravlja o primjeni metoda učenja u raznim praktičnim područjima</p> <p>5. objašnjava vrste i sastavnice emocija te čimbenike koji na njih utječu na primjerima iz svakodnevnoga života</p> <p>6. objašnjava vrste motiva i motivacije i njihovu povezanost s različitim ponašanjima.</p>	<p>povezuje svoje motive s konkretnim ponašanjem i razlikuje ponašanje s obzirom na poticaj</p> <p>prepoznaje međusobnu povezanost psihičkih procesa i ponašanja te navodi primjer vlastitog nošenja s emocijama i samoregulacije motivacije u nekoj svojoj aktivnosti.</p>	<p>međusobnu povezanost sastavnica emocija.</p> <p>objašnjava vrste motiva i motivacije na primjerima iz vlastitog života i višestruku povezanost motivacije i ponašanja</p> <p>opisuje međusobnu povezanost psihičkih procesa i njihov utjecaj na ponašanje</p> <p>opisuje različite načine lakšeg nošenja s emocijama te samoregulacije motivacije i ponašanja na primjerima.</p>	<p>primjerima iz svakodnevnoga života.</p> <p>objašnjava čimbenike koji povećavaju intrinzičnu motivaciju i objašnjava njenu važnost za pojedinca</p> <p>objašnjava međusobnu povezanost psihičkih procesa i njihov utjecaj na ponašanje na primjerima iz svakodnevnog života</p> <p>objašnjava načine lakšeg nošenja s emocijama i samoregulacije motivacije i ponašanja u situacijama učenja te ostalim životnim situacijama.</p>	<p>objašnjava različite motive koji mogu stajati u osnovi istog ponašanja .</p> <p>primjenjuje znanja o međusobnoj povezanosti psihičkih procesa u lakšem nošenju s emocijama te samoregulaciji motivacije i ponašanja.</p>
--	---	---	--	--	---

	<p>7. objašnjava međudjelovanje motivacije, emocija, kognitivnih procesa i ponašanja te primjenjuje znanja u lakšem nošenju s emocijama te samoregulaciji motivacije i ponašanja.</p>				
--	---	--	--	--	--

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINA USVOJENOSTI			
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
B.2. UČENIK RASPRAVLJA O INDIVIDUALNIM RAZLIKAMA MEĐU LJUDIMA	Učenik 1.objašnjava pojam, raspodjelu i razlike u inteligenciji (obzirom na vrstu, dob, spol, grupnu pripadnost i sl.) 2. uspoređuje razvoj fluidne i kristalizirane inteligencije 3.raspravlja o utjecaju bioloških, okolinskih i kulturalnih čimbenika na inteligenciju 4. raspravlja o ulozi različitih vrsta inteligencije u uspjehu u različitim područjima života.	Učenik opisuje inteligenciju i razlike u inteligenciju, navodi čimbenike koji utječu na njen razvoj, prepoznaju one na koje može utjecati.	Učenik objašnjava raspodjelu inteligencije i razlike u inteligenciji opisuje fluidnu i kristaliziranu inteligenciju i utjecaj različitih čimbenika na njen razvoj, opisuje kako može djelovati na neke čimbenike.	Učenik objašnjava mjerenje i razlike u inteligenciji u kontekstu međudjelovanja različitih čimbenika objašnjava razvoj fluidne i kristalizirane inteligencije i čimbenike koji utječu na njihov razvoj uspoređuje različite vrste inteligencije na primjerima iz svakodnevnoga života te objašnjava povezanost inteligencije s	Učenik uspoređuje razvoj fluidne i kristalizirane inteligencije raspravlja o mogućim manipulacijama s podacima istraživanja (ili zloupotrebama podataka istraživanja) o inteligenciji objašnjava praktičnu primjenu rezultata testiranja i raspravlja o

				akademskim i poslovnim uspjehom.	uloži različitih vrsta inteligencije u uspjehu u različitim područjima kao i o drugim čimbenicima koji utječu na uspjeh.
B.3. RASPRAVLJA O RAZLIČITIM ASPEKTIMA ADOLESCENCIJE	Učenik 1. raspravlja o bitnim značajkama adolescencije 2. raspravlja o potrazi za identitetom u adolescenciji, pojmu o sebi i stvaranju pozitivne slike o sebi.	Učenik navodi neke od značajki adolescencije i opisuje kako ih prepoznaje na sebi opisuje pojam o sebi i situacije u kojima njegovo ponašanje ovisi o samopoštovanju ili samopouzdanju.	Učenik objašnjava značajke adolescencije na primjerima iz vlastitog života objašnjava formiranje identiteta u adolescenciji i razvoj pojma o sebi objašnjava samopoštovanje i samopouzdanje na primjerima vlastitog života	Učenik analizira povezanost zdravog razvoja samopoštovanja i samopouzdanja s rizičnim ponašanjima u adolescenciji raspravlja o čimbenicima koji utječu na stvaranje pozitivne slike o sebi.	Učenik Raspravlja o načinima formiranja identiteta i važnosti uspješnog rješavanja krize identiteta i stvaranja pozitivne slike o sebi.

			te raspravlja o važnosti pozitivne slike o sebi.		
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI ZA PROŠIRENI KURIKULUM					
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINA USVOJENOSTI			
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZVRSNA
B.1. (PROŠIRENI ISHOD) OBJAŠNJAVA KAKO KOGNITIVNI PROCESI, MOTIVACIJA I EMOCIJE U DINAMIČNOM ODNOSU UPRAVLJAJU PONAŠANJEM I PRIMJENJUJE ZNANJA NA RAZLIČITE ŽIVOTNE SITUACIJE	Učenik 1. objašnjava pojam stresa i frustracije, njihovu fiziološku osnovu i uzroke njihova nastanka 2. raspravlja o različitim načinima nošenja sa stresom/frustracijom.	Učenik opisuje stres i frustraciju, prepoznaje vlastite simptome stresa/frustracije primjenjuje barem jednu efikasnu strategiju nošenja sa stresom / frustracijom.	Učenik objašnjava ulogu procjene situacije na doživljaj stresa/frustracije i učinak na zdravlje i ponašanje prepoznaje svoje neučinkovite strategije nošenja sa stresom/ frustracijom, a primjenjuje nekoliko učinkovitih strategija.	Učenik objašnjava fiziološku osnovu stresa/frustracije, ulogu procjene situacije na njihov doživljaj te utjecaj na ponašanje i zdravlje na primjerima iz vlastitog života prepoznaje svoje neučinkovite strategije nošenja sa stresom/ frustracijom, a primjenjuje nekoliko učinkovitih strategija.	Učenik raspravlja o pozitivnim i negativnim učincima stresa/frustracije na zdravlje primjenjuje znanje o stresu/frustraciji u planiranju promjene neučinkovitih strategija te primjenjuje različite učinkovite strategije nošenja koje prilagođava situaciji.

	<p>Učitelji dodatno mogu proširiti teme iz jezgrovnog kurikulumu u skladu s interesima svojih učenika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - temu percepcije i pamćenja, npr. s psihologijom svjedočenja, ulogom geštalt načela u percepciji i sl. - temu emocije, npr. s psihologijom ljubavi -temu motivacije, npr. s nekom od teorija motivacije i praktičnom primjenom samoregulacije motivacije i ponašanja na situacije učenja ili na neka druga područja života učenika 				
<p>B. 2 (PROŠIRENI ISHOD)</p> <p>UČENIK RASPRAVLJA O INDIVIDUALNIM RAZLIKAMA MEĐU LJUDIMA</p>	<p>Učenik</p> <p>1 uspoređuje različite pristupe ličnosti (psihoanalitički , humanistički/pozitivnu psihologiju, socijalno-kognitivni i teorije crta ličnosti)</p> <p>2. opisuje tehnike za ispitivanje ličnosti i njihovu praktičnu primjenu</p>	<p>Učenik</p> <p>Opisuje pojam ličnosti, navodi razlike u ličnostima u kontekstu čimbenika koji na njih utječu i pojedine pristupe tumačenja ličnosti</p> <p>navodi neke simptome psihičkih poremećaja i važnost njihovog tretmana</p>	<p>Učenik</p> <p>objašnjava osnovne postavke različitih pristupa ličnosti</p> <p>opisuje svrhu (praktičnu primjenu) ispitivanja ličnosti</p> <p>opisuje simptome psihičkih poremećaja i načine</p>	<p>Učenik</p> <p>uspoređuje različite pristupe ličnosti , opisuje tehnike kojima ispituju ličnosti te navodi neka područja praktične primjene ispitivanja ličnosti</p> <p>opisuje osnovne psihičke poremećaju i objašnjava načine i važnost tretmana</p>	<p>Učenik</p> <p>raspravlja o razlikama među ljudima u kontekstu različitih pristupa ličnosti, uvažavanju različitosti, o načinima ostvarivanja i očuvanja psihičke dobrobiti te o humanom odnosu prema psihičkim bolesnicima.</p>

	<p>3. opisuje psihičke probleme i osnovne psihičke poremećaje i objašnjava načine njihovog tretiranja</p> <p>4. objašnjava važnost destigmatizacije i humanog odnosa prema psihičkim bolesnicima</p> <p>5. raspravlja o čimbenicima koji doprinose očuvanju psihičkog zdravlja i načinima ostvarivanja osobne dobrobiti</p>	<p>opisuje probleme s kojima se susreću psihički bolesnici i njihove obitelji</p> <p>opisuje kako se brine za svoje psihičko zdravlje na primjerima.</p>	<p>tretmana</p> <p>objašnjava utjecaj psihičke bolesti na različite aspekte života pojedinca i obitelji te navodi primjere destigmatizacije i humanog odnosa prema njima</p> <p>navodi primjere različitih načina očuvanja psihičkog zdravlja i ostvarivanja dobrobiti.</p>	<p>na primjerima</p> <p>objašnjava rizične čimbenike za očuvanje psihičkog zdravlja i dobiti te navodi primjere aktivnosti u smjeru očuvanja psihčkog zdravlja i ostvarivanja dobrobiti.</p>	
	Učitelji dodatno mogu proširiti teme iz jezgrovnog kurikulumu u skladu s interesima svojih učenika: temu inteligencije, npr. vježbama iz kreativnosti				
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINA USVOJENOSTI			
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZVRSNA
<p>B 4 (PROŠIRENI ISHOD)</p> <p>USPOREĐUJE RAZVOJ POJEDINCA TIJEKOM ŽIVOTNOG CIKLUSA</p>	<p>Učenik</p> <p>1. objašnjava ulogu nasljednih i okolinskih čimbenika u razvoju pojedinca na primjerima</p>	<p>Učenik</p> <p>navodi glavne čimbenike razvoja, opisuje osnovna obilježja razvojnih faza te značajke kvalitetnog roditeljstva.</p>	<p>Učenik</p> <p>opisuje glavne čimbenike razvoja</p> <p>opisuje obilježja kognitivnog, emocionalnog, socijalnog razvoja pojedinca</p>	<p>Učenik</p> <p>objašnjava kognitivni , emocionalni, socijalni razvoj pojedinca na primjerima i povezuje ih s utjecajem nasljednih i okolinskih</p>	<p>Učenik</p> <p>uspoređuje kognitivni, emocionalni, socijalni i moralni razvoj pojedinca na primjerima iz</p>

	<p>2. uspoređuje kognitivni, emocionalni, socijalni i moralni razvoj pojedinca na primjerima iz svakodnevnoga života</p> <p>3. uspoređuje stilove roditeljstva i primjenjuje načela teorija učenja u objašnjavanju odgojnih postupaka prema djeci.</p>		<p>i prepoznaje ih na zadanim primjerima</p> <p>prepoznaje uspješne roditeljske postupke i povezuje ih s primjenom odgojnih postupaka prema načelima teorija učenja.</p>	<p>čimbenika</p> <p>objašnjava uspješnost pojedinih stilova roditeljstva i razlikuje odgojne postupke koji se temelje na načelima različitih teorija učenja na zadanim primjerima.</p>	<p>svakodnevnoga života u kontekstu različitih čimbenika koji utječu na njega</p> <p>uspoređuje stilove roditeljstva i primjenjuje načela teorija učenja u objašnjavanju uspješnih odgojnih postupaka prema djeci na primjerima iz svakodnevnog života.</p>
--	---	--	---	--	---

NIJE LEKTORIRANO

DOMENA C- JA I DRUGI

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI ZA 35-SATNI KURIKULUM

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINA USVOJENOSTI			
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
C.1. UČENIK RASPRAVLJA O RAZLIČITIM ČIMBENICIMA KOJI UTJEČU NA ODNOSE POJEDINCA I DRUGIH	Učenik 1. opisuje socijalnu percepciju (neverbalnu komunikaciju, oblikovanje dojma, proces atribucije) i objašnjava njenu ulogu u ponašanju prema drugima osobama na primjerima iz svakodnevnoga života 2. opisuje nastanak stereotipa i predrasuda, objašnjava njihov utjecaj na selektivnost percepcije, pamćenja, rasuđivanja i emocije te raspravlja o njihovom povratnom efektu koji doprinosi otpornosti na mijenjanje	Učenik opisuje socijalnu percepciju, stereotype i predrasude opisuje djelovanje selektivne percepcije i učinak samoispunjavajućega proročanstva. raspravlja o načinima na koje se može zauzeti za sebe i druge kad su izloženi diskriminaciji.	Učenik opisuje učinak socijalne percepcije, stereotipa i predrasuda na ponašanje prema drugima opisuje kako selektivnost percepcije, pamćenja, rasuđivanja i emocije pojačavaju naše stereotype i predrasude, a koji povratno djeluju na naše kognitivne procese i emocije	Učenik objašnjava međusobnu povezanost socijalne percepcije, stavova, predrasuda i njihov utjecaj na recipročnost ponašanja osoba koje su u interakciji na primjerima iz svakodnevnoga života.	Učenik raspravlja kako se znanja iz psihologije i rezultati istraživanja mogu koristiti u objektivnijem sagledavanju situacije i unapređivanju međuljudskih odnosa i opisuje primjere promicanja suradnje i uključivih stavova o drugima u vlastitom životu

	<p>stereotipa i predrasuda i efektu samoispunjavajućeg proročanstva</p> <p>3. raspravlja kako može utjecati na smanjenje stereotipa i predrasuda u vlastitom životu.</p>		<p>objašnjava učinak samoispunjavajućega proročanstva na primjerima iz svakodnevnoga života.</p>		
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINA USVOJENOSTI			
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
<p>C.2.</p> <p>RASPRAVLJA O RAZLIČITIM VRSTAMA SOCIJALNIH UTJECAJA NA PONAŠANJE POJEDNICA.</p>	<p>Učenik</p> <p>1. analizira učinke različitih socijalnih utjecaja na ponašanje pojedinca na primjerima iz svakodnevnoga života ili u širem društvenom/povijesnom kontekstu</p> <p>2. objašnjava načine na koje marketinško oglašavanje, masovni mediji ili političke poruke žele utjecati na izbore, stavove ili ponašanje na primjerima iz svakodnevnoga</p>	<p>Učenik</p> <p>opisuje različite socijalne utjecaje (poslušnost i pokoravanje, konformizam, difuzija odgovornosti, utjecaj uloge na ponašanje).</p>	<p>Učenik</p> <p>objašnjava učinke socijalnog utjecaja na ponašanje pojedinca na primjerima iz svakodnevnoga života</p> <p>objašnjava utjecaj marketinga, medija, politike na kognitivne procese, emocije i motivaciju, formiranje stavova i ponašanje pojedinca na primjerima iz svakodnevnoga života.</p>	<p>Učenik</p> <p>objašnjava učinke socijalnog utjecaja na ponašanje pojedinca na temelju rezultata istraživanja i navodi primjere iz svakodnevnoga života</p> <p>objašnjava čimbenike koji pridonose stvaranju otpornosti na različite vrste pritisa, primjenjuje rezultate istraživanja u</p>	<p>Učenik</p> <p>raspravlja o socijalnom utjecaju i pritiscima na pojedinca u različitim životnim situacijama te o načinima na koje mu znanje o tome može pomoći u prepoznavanju i odupiranju različitim oblicima manipulacije</p>

	<p>života</p> <p>3. raspravlja o čimbenicima koji pridonose stvaranju otpornosti na marketinški, medijski, politički ili grupni pritisak te primjenjuje rezultate istraživanja u objašnjenju primjera iz svakodnevnoga života.</p>			objašnjenjima primjera iz svakodnevnoga života.	
--	--	--	--	---	--

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI ZA PROŠIRENI KURIKULUM

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINA USVOJENOSTI			
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
<p>C 1 (PROŠIRENI ISHOD)</p> <p>RASPRAVLJA O RAZLIČITIM ČIMBENICIMA KOJI UTJEČU NA ODNOS E POJEDINCA I DRUGIH</p>	<p>1. objašnjava nastanak sukoba na individualnoj i grupnoj razini</p> <p>2. raspravlja kako znanje o čimbenicima koji utječu na nastanak sukoba iskoristiti za stvaranje skladnijih međuljudskih</p>	<p>Učenik</p> <p>opisuje nastanak sukoba na individualnoj i grupnoj razini na primjerima iz svakodnevnoga života</p> <p>objašnjava emocionalnu i socijalnu inteligenciju na</p>	<p>Učenik</p> <p>objašnjava nastanak sukoba na temelju analize istraživanja iz socijalne psihologije</p> <p>objašnjava načine na koje se može razvijati emocionalna i socijalna</p>	<p>Učenik</p> <p>primjenjuje znanje o subjektivnim i drugim čimbenicima koji mogu utjecati na sukobe na individualnoj i grupnoj razini</p> <p>objašnjava na primjerima načine rješavanja</p>	<p>Učenik</p> <p>raspravlja o kako znanje o čimbenicima koji utječu na nastanak sukoba može iskoristiti za stvaranje skladnijih odnosa u svojoj okolini, navodi primjere sagledavanje situacija iz različitih perspektiva</p> <p>i iskazuje poštovanje prema</p>

	odnosa te kako se može zauzimati za suradnju u svojoj okolini 3.raspravlja o emocionalnoj i socijalnoj inteligenciji.	primjerima objašnjava važnost dobre komunikacije za osobni i profesionalni život i razlikuje “ja” i “ti” poruke na zadanim primjerima.	inteligencija objašnjava važnost usklađene verbalne i neverbalne komunikacije na primjerima, demonstrira preoblikovanje “ti” poruka u “ja! poruke na primjerima iz vlastitog života.	nesporazuma i sukoba i te opisuje kako se može zauzimati za suradnju s ljudima u svojoj okolini objašnjava razliku između agresivne, submisivne i asertivne komunikacije demonstrira važnost usklađene verbalne i neverbalne komunikacije, aktivno slušanje i “ja poruke.	tuđem gledištu raspravlja kako izbjeći nesporazume u komunikaciji, demonstrira aktivno slušanje i “ja poruke.
C. 3 (PROŠIRENI ISHOD) UČENIK RASPRAVLJA O VAŽNOSTI PROSOCIJALNOG PONAŠANJA. (OSTVARUJE SE ZAJEDNO S C 1 I C 2	Učenik 1. objašnjava prosocijalno ponašanje 2. raspravlja o čimbenicima koji pridonose prosocijalnom ponašanju i njegovoj važnosti za razvoj solidarnosti kao temeljne ljudske vrijednosti	Učenik opisuje i navodi primjere prosocijalnog ponašanja iz svakodnevnoga života	Učenik objašnjava različite motive prosocijalnog ponašanja i njegovu važnost za život u zajednici na primjerima iz svakodnevnoga života	Učenik objašnjava važnost prosocijalnog ponašanja i empatije za razvijanje solidarnosti kao temeljne ljudske vrijednosti te raspravlja o efektu promatrača i čimbenicima	Učenik raspravlja o različitim čimbenicima i motivima prosocijalnoga ponašanja i navodi (planira) vlastite primjere takva ponašanja prema drugima i drugačijima.

ISHODIMA)	3. navodi (planira) vlastite primjere takva ponašanja prema drugima i drugačijima.			koji doprinose prosocijalnom ponašanju.	
-----------	--	--	--	---	--

NIJE LEKTORIRANO

E. POVEZANOST PREDMETA S DRUGIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM PODRUČJIMA, MEĐUPREDMETNIM TEMAMA I PREDMETIMA

Znanje o psihičkim procesima i ponašanju omogućava razumijevanje vlastitoga ponašanja i ponašanja drugih u školskoj okolini te ima vrijednost koja se prenosi na sve nastavne predmete jer potiče vještine samoregulacije učenja, emocija, motivacije i ponašanja. Psihologija je prema sadržaju ponajprije povezana s predmetima **društveno-humanističkoga** područja.

Teme o stavovima, stereotipima, predrasudama, socijalnoj percepciji, grupnim utjecajima i manipulacijama važne su za razumijevanje ponašanja pojedinca i raznih društvenih grupa kojima se bave predmeti **Sociologija, Etika, Vjeronauk**, kao i za razumijevanje nastajanja sukoba i različitih perspektiva u interpretaciji povijesnih izvora kojima se u makro konceptu bavi **Povijest**. Znanje i vještine stečeni u Psihologiji pozitivno se prenose na teme iz **Filozofije**, posebno u dijelu koji se odnosi na kritičko mišljenje, shvaćanje odnosa između subjektivnih interpretacija i objektivne danosti, raspravljanju i promišljanju o razlozima zbog kojih se oblikuju drugačiji pogledi na iste situacije i različiti svjetonazori. Ti predmeti sinergijski utječu na poticanje razvoja socijalne senzibilnosti, etičnosti, tolerancije i odgovornosti.

Poveznicu s **Likovnom umjetnošću** i **Glazbenom umjetnošću** nalazimo u percepciji (perceptivna organizacija i percepcija dubine), emocijama, motivaciji i očuvanju psihičkoga zdravlja (psihoterapija crtanjem ili glazbom).

U **Jezično-komunikacijskome području** psihologijska pismenost omogućava jasnije izražavanje mišljenja te kvalitetniju i dublju psihološku interpretaciju književnih dijela. Preporučuje se suradnja s profesorima hrvatskoga jezika u osmišljavanju međupredmetnih projekata.

S **prirodnim znanostima** psihologija dijeli znanstvenoistraživački smjer, istraživačke metode i promicanje etičnosti u znanosti. Predmet istraživanja psihologije jest čovjek, koji je prirodno i društveno biće, stoga je povezana sa spoznajama iz **biologije** (biološka podloga ponašanja i doživljavanja) i **fizike** (u dijelu koji se bavi utjecajem fizikalnih čimbenika na ljudsko ponašanje i doživljavanje).

Međupredmetna tema **Zdravlje** povezana je sa sadržajima druge domene koji se odnose na stres, očuvanje psihičkoga zdravlja i ostvarivanje dobrobiti. **Osobni i socijalni razvoj** povezani su sa sadržajima koji se poučavaju u drugoj (Ja) i trećoj domeni (Ja i drugi) jer učenici stječu znanja i vještine za razumijevanje svojeg i tuđega ponašanja i doživljavanja.

Sadržajna su potpora temi **Učiti kako učiti** teme o psihologiji kao znanosti (kritičko mišljenje), pamćenju i učenju (strategije pamćenja, metode učenja, upravljanje učenjem (njegova samoregulacija)) te emocijama i motivaciji (upravljanje emocijama i motivacijom (njihova samoregulacija)).

Građanski odgoj i obrazovanje i **Održivi razvoj** povezani su sa sadržajima treće domene čiji je cilj razvijati kritičko prosuđivanje raznih socijalnih situacija i društvenih pojava uz istodobni razvoj socijalne osjetljivosti, tolerancije, solidarnosti, društveno odgovornoga ponašanja, a u skladu s tim i razvoj humanističkih i demokratskih vrijednosti

F. UČENJE I POUČAVANJE NASTAVNOGA PREDMETA PSIHOLOGIJA

Iskustva učenja

Predmet istraživanja psihologije pripada i svakodnevnom iskustvu ljudi. Adolescenti su posebno zainteresirani za analiziranje i objašnjavanje svojih i tuđih motiva ponašanja, emocija, doživljaja, sličnosti i razlika među ljudima. Upravo taj interes treba iskoristiti za poučavanje psihologijskih koncepata i teorija te omogućiti učeniku da dobije odgovore na pitanja koja ga zanimaju. Nakon što stekne pojedina znanja, vještine i oblikuje stavove, tj. razvije osnovnu psihologijsku pismenost, moći će ih i poslije primjenjivati u osobnim ili poslovnim prilikama te tako unaprjeđivati kvalitetu svojega života. Prema potrebi dalje će nadograđivati psihologijsku pismenost u različitim formalnim, neformalnim ili informalnim situacijama učenja. Dobro je da učitelji planiraju aktivnosti koje se zasnivaju na projektima i istraživanju kako bi se poticala kreativnost svakog učenika i njegovao vlastiti interes. Raznovrsnim aktivnostima izbjegavaju se

dosada i zamor. Što su satovi kreativniji, učenici će biti zainteresiraniji, te će vrijeme provedeno u učionici biti produktivnije. Dobro isplanirana uporaba tehnologije povećava uključenost i zadovoljstvo učenika i stvara pozitivne stavove prema učenju.

Aktivnosti tijekom odgojno-obrazovnog procesa trebaju poticati kritičko mišljenje, rasprave utemeljene na znanstvenim činjenicama te fleksibilnost mišljenja. Stoga se učiteljima preporučuje da u svakoj domeni učenike upoznaju s poznatim i relevantnim psihologijskim istraživanjima i njihovim autorima.

Od učitelja se očekuje poticanje rasprave među učenicima o njihovim različitim kognitivnim i emocionalnim procesima, teorijama ličnosti i razvoju identiteta u adolescenciji te efektima utjecaja okoline na razvoj pojma o sebi i samopoštovanja. Raspravama o prepoznavanju situacija stresa i frustracije te djelotvorna načina nošenja s njima stječe se uvid u učinkovitije očuvanje psihičkoga zdravlja i ostvarenje veće psihološke dobrobiti.

Provedbom različitih aktivnosti omogućava se sinteza znanja i vještina iz prvih dviju domena te njihova primjena u objašnjavanju različitih čimbenika koji djeluju na doživljavanje i ponašanje čovjeka u socijalnoj okolini.

Uloga učitelja

Zbog satnice predmeta Psihologija (35 ili 70 sati) učitelji su pred izazovom kako ga poučavati, odnosno kako postići dobar omjer između širine i dubine sadržaja, a da uz to budu zanimljivi i da ih učenik može povezati s osobnim iskustvom. Pri tome je važno da učenik razumije znanstveno-empirijsku usmjerenost psihologije i da elemente takva pristupa primjenjuje na svakodnevne životne situacije.

Kako bi se učenik pripremio za aktivno i kvalitetno sudjelovanje u društvu i razvijao svoju kompetenciju psihologijske pismenosti, uloga je učitelja olakšati mu stjecanje određenih znanja, vještina i stavova te ga poduprijeti u preuzimanju odgovornosti za samostalno učenje i postignuće. Važno je poticati aktivno učenje jer učenik tada uči s razumijevanjem, a učenje shvaća kao transformaciju znanja i može ga primijeniti u različitim situacijama. Pri tome učitelj mora iskazivati entuzijazam za poučavanje i od učenika imati visoka,

ali realna očekivanja. Pri izboru aktivnosti potrebno je biti usmjeren na učenikove snage, omogućiti mu da ih prilagodi svojim interesima i potrebama, poveže sa svojim iskustvom i primjenjuje u različitim novim situacijama. Svi učenici moraju imati podjednaku mogućnost sudjelovanja u aktivnostima, priliku za provjeru razumijevanja, učenje iz pogrešaka i doživljaj uspjeha. Učitelj prati pokazatelje uspješnosti učenja i uspoređuje učinkovitost pojedinih metoda poučavanja. U poticajnu i ugodnu radnom ozračju u kojem zajedno dogovaraju pravila rada učitelj i učenici grade odnos ravnopravna dostojanstva. U cijelom odgojno-obrazovnom procesu izrazito je važno poticati suradnju, poštovanje, rasprave na temelju argumenata, empatiju i potkrepljivati stavove koji promiču općeljudske vrijednosti.

Od učitelja se očekuje izbor različitih metoda rada koje su prilagođene odgojno-obrazovnim ishodima i aktivnostima, a potiču aktivno učenje. Učenici moraju imati priliku istraživati, razmjenjivati i primjenjivati informacije, izraziti vlastito mišljenje, raditi u timu. Različite vrste suradničkog učenja (rad u paru, igranje uloga, rješavanje problemskih zadataka...) omogućavaju učenicima da samostalno rade i pronalaze smisao sadržaja koji uče, a učitelj ih pri tome usmjerava. Učenici lakše otkrivaju, spoznaju i razumiju složene pojmove ako međusobno razgovaraju o njima, motiviraniji su za rad i postižu bolji uspjeh. Tako se potiče mišljenje višeg reda, dublje razumijevanje i kritičko mišljenje.

Grupiranje učenika

Rad u timu omogućava učenicima da se okušaju u različitim ulogama i preuzmu ih, postavljaju zajedničke ciljeve, suradnjom postignu cilj, uče od vršnjaka, uvježbavaju komunikacijske vještine... Izbor suradnika može se prepustiti učenicima, no katkad je dobro podijeliti ih u grupe nasumce kako bi iskusili timski rad s različitim osobama ili oblikovati grupe prema specifičnim obilježjima učenika kako imali najviše koristi od zajedničkoga rada.

Na učitelju je da procijeni svaki razredni odjel i odabere metode za koje smatra da će učenicima najbolje pomoći u ostvarivanju zadanih ishoda. Primjerice, učenici u nekim razredima skloniji su timskom i istraživačkom radu, vole učiti u pokretu, stoga su za njih prikladni rad u grupi, projekti koji se temelje na suradničkom učenju i izvanučioničkom učenju i poučavanju. Neki preferiraju digitalne medije i vizualne

podražaje, zato se za njih preporučuju različiti oblici prezentacija, slikovnih prikaza i videoisječaka. Stoga je potrebno izmjenjivati metode i oblike rada te aktivnosti.

Materijali i izvori

Osim klasičnih materijala za učenje i poučavanje koje učitelj priprema i dijeli učenicima na satu preporučuju se digitalni sadržaji koji se upotrebljavaju na računalu ili sličnom uređaju. To mogu biti prezentacije, interaktivni multimedijски plakati, digitalni stripovi, mrežni priručnici, interaktivne animacije, *online* provjere znanja...

Upotrebom informacijsko-komunikacijskih tehnologija i različitih alata olakšava se suradničko učenje i pridonosi raznovrsnosti i obogaćivanju rada u obrnutim učionicama. Tako se omogućava interaktivan proces učenja između učitelja i učenika. Mnogo je besplatnih aplikacija za prezentiranje i međunarodnih repozitorija digitalnoga sadržaja iz psihologije kojima se učitelji mogu slobodno koristiti, prilagoditi ih i dijeliti.

Okruženje učenja

Psihologija se uči i poučava najčešće u učionici, koja se prostornom organizacijom i uređenjem može prilagoditi potrebama planiranoga sadržaja i aktivnosti. U njoj se odgojno-obrazovni proces može izvoditi s pomoću IKT-a (prezentacije, multimedijски *CD-ROM*, mrežna sjedišta, interaktivni plakati, *online* kvizovi, e-pošta, forum, blog, *wiki*, e-portfelji, alati *weba 2.0* ti, *webinari...*), koji obogaćuje te olakšava učenje i poučavanje.

Može se upotrebljavati i virtualna učionica, tzv. obrnuta učionica, koja se zasniva na primjeni IKT-a za izradu i dijeljenje materijala. Pri tome se novi sadržaji ne obrađuju u učionici, nego kod kuće, a sat se iskorištava za uvježbavanje, raspravljanje, istraživanje i slično. Učenjem kod kuće potiče se samostalnost učenika, a aktivnostima i suradničkim učenjem na satu bolje se usvajaju sadržaji.

Prikladan je i bilo koji oblik posjeta ili izvanučioničkih sadržaja koji su u funkciji ostvarivanja odgojno-obrazovnih ciljeva i zadaća predmeta. Neposrednim iskustvenim učenjem, istraživanjem, osmišljavanjem i provedbom projekata u stvarnoj životnoj okolini učenici brže i lakše stječu znanje, svladavaju vještine i oblikuju stavove.

Određeno vrijeme

Za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda preporuča se najmanje 75 posto sati, a od toga za prvu domenu do 15 posto sati, za drugu domenu do 35 posto te za treću domenu do 25 posto. Za ostale aktivnosti (usustavljanje naučenoga, provjere znanja i vještina, analize pisanih provjera i zaključivanje ocjena) preostaje oko 25 posto sati. Učitelji mogu odstupati od predložene sheme i više naglasiti sadržaje i aktivnosti koji su, prema njihovom iskustvu, važniji ili potrebni učenicima.

Sadržaji u kurikulumu razvrstani su u tri povezane domene koje logično slijede jedna drugu, nadograđuju se i dopunjavaju. Učitelji su slobodni prema vlastitom nahođenju isprepletati sadržaje domena i/ili obrađivati ih drugačijim redoslijedom. Unutar pojedinih domena imaju slobodu više naglasiti teme koje smatraju važnima s obzirom na potrebe učenika svoje škole, zajednice ili aktualne događaje koji mogu korjenito utjecati na život učenika odnosno zajednice.

G. VREDNOVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA U NASTAVNOME PREDMETU PSIHOLOGIJA

Prema Okviru za vrednovanje procesa i ishoda učenja u osnovnim i srednjim školama Republike Hrvatske, vrednovanje treba uključivati različite oblike sustavna praćenja i procjena u svrhu unaprjeđivanja procesa učenja i poučavanja. Tri su osnovna pristupa u vrednovanju:

- vrednovanje za učenje – podrazumijeva praćenje učenja i poučavanja dok taj proces traje. Učenik prati vlastiti napredak i procjenjuje uspjeh, što iskorištava za poboljšanje procesa učenja (prema potrebi mijenja učenje, npr. primjenjuje druge strategije učenja, oslanja se na druge izvore informacija). Učiteljima to vrednovanje koristi u razumijevanju početnih znanja, vještina i stavova učenika, prepoznavanju nedostataka koje učenici imaju u učenju, ali i u postavljanju ciljeva i osmišljavanju planova budućega poučavanja.
- vrednovanje kao učenje – učenici se potiču na samorefleksiju/samoanalizu (razvoj i promatranje postizanja vlastitih ciljeva učenja) i samovrednovanje vlastitog učenja
- vrednovanje naučenoga – sumativna procjena razine usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda na kraju pojedinog obrazovnog razdoblja.

Vrednovanje za učenje i vrednovanje kao učenje (vrednovanje usmjereno prema učenju)

U predmetu Psihologija učitelji se koriste metodama i tehnikama vrednovanja za učenje (i s njim povezano vrednovanje kao učenje) kako bi unaprijedili kvalitetu poučavanja i poduprli vještine upravljanja vlastitim učenjem koje će učenici moći uspješno primijeniti u cjeloživotnom učenju. Razvoj vještina planiranja, samoregulacije i samovrednovanja učenja poboljšava kvalitetu učenja i izgrađuje intrinzičnu motivaciju za postignuće.

Moguće metode i tehnike u sklopu vrednovanja kao učenja i za učenje:

- *samovrednovanje* – učenik je aktivno uključen u promatranje, nadgledanje i reguliranje vlastitog procesa učenja te oblikovanje povratne informacije o tijeku i napretku u tom procesu. Može uključivati vođenje zabilježki, procjene svojega znanja pri usmenim i pisanim provjerama, procjene svojega znanja tijekom učenja itd.
- *vršnjačko vrednovanje* - učenik je aktivno uključen u vrednovanje učenja svojih vršnjaka te im pomaže u promatranju, nadgledanju i reguliranju procesa učenja kroz vršnjačku povratnu informaciju
- *različite kombinacije samovrednovanja, vršnjačkog vrednovanja i učiteljeva vrednovanja* – npr. nakon vlastitih komentara mogu slijediti komentari ostalih učenika ili učiteljevi komentari
- *test predznanja na početku sata koji učenik korigira na kraju sata* – učenici su aktivno uključeni u svoj proces učenja, a učitelj dobiva pravodobnu informaciju o uspješnosti poučavanja pojedinoga sadržaja
- *ciljana pitanja* tijekom odgojno-obrazovnog procesa za provjeru razumijevanja sadržaja
- *konzultacije* s učenicima mogu biti vrlo korisne za učitelje koji imaju jednosatne predmete, kao što je Psihologija, te ne mogu dobro procijeniti mogućnosti učenika, navike učenja, motivaciju i slično. U individualnim razgovorima učitelj može poticati učenike na samorefleksiju/samoanalizu procesa učenja te prema potrebi na pronalaženje i primjenu djelotvornijih strategija učenja. Konzultacije se mogu provoditi i u malim grupama u kojima učenici mogu međusobno razmjenjivati informacije o problemima na koje nailaze tijekom učenja (postavljanje ciljeva i planiranje, praćenje procesa i rezultata učenja, metode učenja i slično)
- praćenje procesa učenja kroz povremeni pregled *učeničkih bilježaka*
- *provjera domaćih zadaća* – služi za procjenu odgovornosti učenika (redovitost), kao povratna informacija o razumijevanju sadržaja te primjeni sadržaja u novim situacijama

- *rasprave u grupi* – npr. rasprava o etičkim pitanjima u istraživanjima, utjecaj uvjerenja na percepciju, pamćenje, rasuđivanje; kako razvijati samopoštovanje i slično
- *kratki prikazi nekih manjih sadržaja* (zanimljivih učeniku) kojima se razvijaju prezentacijske vještine, kreativnost i inovativnost.

Metode i tehnike u sklopu navedenih formativnih vrednovanja mogu biti veoma različite i nisu zadane ovim kurikulumom. Od učitelja se očekuje kreativnost u pronalaženju i osmišljavanju najboljih metoda i tehnika koje odražavaju načela vrednovanja za učenje i kao učenje, a koje se mogu uklopiti u svakodnevno poučavanje. Tako se osiguravaju uvjeti za učenikovo postizanje uspjeha radi jačanja njegove samodjelotvornosti.

Vrednovanje naučenoga

Vrednovanje naučenoga sastavni je element ukupnog procesa vrednovanja učenika usmjerenog na unapređivanje učenja te razvoj i napredovanje učenika. Zbog toga i sumativni pristup vrednovanja planiramo i provodimo periodično tijekom odgojno-obrazovnog procesa (npr. nakon cjeline, makrokoncepta). Primjenjuje se radi provjere ostvarivanja planiranih odgojno-obrazovnih ishoda prema jasno definiranim elementima vrednovanja. Važno je naglasiti važnost poticanja dubinskog i trajnog učenja te primjenu znanja i vještina u novim situacijama. Prema razinama ishoda jasno se mogu procijeniti usvojenost temeljnoga činjeničnog znanja, razina konceptualnoga, proceduralnog i metakognitivnog razumijevanja, primjena, analiza, vrednovanje i kreiranje. Usvojenost razine odgojno-obrazovnih ishoda mjeri se različitim metodama i tehnikama, a iskazuje se broičano, dvama elementima vrednovanja.

Elementi vrednovanja

1. USVOJENOST ZNANJA I VJEŠTINA (vrste znanja i kognitivnih procesa definirane su ishodima u ovome kurikulumu)

- usmeni odgovori (usmeno ispitivanje ili usmeni odgovori tijekom odgojno-obrazovnog procesa)
- pisane provjere znanja i vještina (pitanja ispituju različite dimenzije znanja i potiču različite kognitivne procese).

2. IZVEDBA NA PRAKTIČNIM ZADATCIMA

- istraživački rad (projektno istraživanje pojedinih tema unutar zadanih okvira, samostalno ili u grupi) kojim se jasno može vrednovati razina usvojenosti ishoda i poticati razvoj istraživačkih vještina
- prezentacije (uporaba stečenih znanja i vještina u prikazivanju različitih sadržaja, npr. kritički osvrt na istraživanje u psihologiji i primjena rezultata u svakodnevnom životu, predstavljanje istraživanja, primjena spoznaja iz socijalne psihologije na vršnjačke grupe, prezentacija novih sadržaja unutar domene i sl.). Vrednuje se usvojenost ishoda, kvaliteta prezentacije, vještina izdvajanja bitnog od nebitnoga, originalnost, jasnoća i slično
- eseji, analize i primjene psihologijskih koncepata u novim situacijama u kojima se iskazuje stupanj usvojenosti ishoda, ali i originalnost i kreativnost
- mentalne mape kojima se može prikazati cjelovit odgojno obrazovni ishod, a istodobno iskazati razina činjeničnoga znanja, konceptualnog razumijevanja i kreacije te metakognitivnog razumijevanja
- različite domaće zadaće.

Učitelji mogu osmisliti i kreirati druge metode vrednovanja razine usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda unutar ovog elementa vrednovanja koje se mogu uklopiti u odgojno-obrazovni proces, a s pomoću kojih učenici mogu razvijati vlastite potencijale i ostvarivati obrazovne težnje. Važno je naglasiti da se mjeri usvojenost odgojno-obrazovnog ishoda.

U sklopu 35 ili 70 sati odgojno-obrazovnoga procesa učitelj autonomno odlučuje o količini sumativno vrednovanih uradaka u svakom elementu vrednovanja.

U sva tri pristupa vrednovanju učenik mora dobiti jasnu i konstruktivnu povratnu informaciju kako bi planirao daljnje učenje.

Zaključna ocjena

Zaključna ocjena formira se na temelju svih informacija koje je učitelj prikupio o učeniku tijekom odgojno-obrazovnoga procesa (različitim metodama vrednovanja naučenoga, ali i vrednovanja za učenje i kao učenje). Polazni orijentir može biti zbirna ocjena koja proizlazi iz različito ponderiranih elemenata sumativnoga vrednovanja. Predlaže se ponder 0,7 za element „usvojenost znanja, vještina“ i 0,3 za element „izvedba na praktičnim zadacima“. Međutim, zaključna ocjena treba zrcaliti ono što je učenik pretežno pokazao u vrednovanju, poštujući njegovo napredovanje tijekom vremena. Učitelji se u procjenjivanju koriste prikupljenim bilješkama o učeniku u sva tri pristupa vrednovanja. U zaključnu ocjenu ne ulaze sudjelovanje i zalaganje tijekom odgojno-obrazovnoga procesa, ulaganje truda, urednost bilježnica i slično. Prema Okviru za vrednovanje procesa i ishoda učenja u osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju, zaključna ocjena najučinkovitija je i najvaljanija mjera kada zrcali učenikovu usvojenost odgojno-obrazovnih ishoda.

Za aspekte učenja koji nisu obuhvaćeni zaključnom ocjenom, a odnose se na elemente generičkih kompetencija (odgovornost, samostalnost i samoinicijativnost, komunikacija i suradnja), učitelj daje sumativnu procjenu na ljestvici od tri stupnja (potrebna podrška, dobro, izvrsno), koja se posebno iskazuje u svjedodžbi.